

## EDELHERTEN: ALLEEN MAAR VOER VOOR DAGDROMERS EN DOEMDENKERS?

In haar recente beleidsnotitie Soortenbeheer heeft de Provincie Limburg aangegeven te willen onderzoeken in welke gebieden en onder welke voorwaarden herintroductie van Edelherten en Wilde zwijnen mogelijk is. Helaas is dit door de pers omgetoerd in een concreet voornemen tot herintroductie. Het zij zo: nuances worden wel vaker weggelaten in de drang om de lezer een smeug verhaal te kunnen voorschotelen.

De vraag is naar mijn smaak vooral: is het binnen een afzienbare termijn - zeg 10 jaar - mogelijk om voldoende aaneensluiting en koppeling te creëren tussen de grote natuurgebieden langs de Limburgs-Duitse grens om herintroductie van Edelherten en Wilde zwijnen zinvol te maken? Laten we eens niet een "quick scan" maar gewoon een snelle verkenning uitvoeren. In de Meinweg is door het ministerie van Landbouw gekozen voor instandhouding van de huidige heidegebieden door middel van extensieve begrazing en voor verdere natuurontwikkeling in ca. 50% van de bossen. Dit heeft tot gevolg dat heide en bossen apart ingerasterd moeten worden omdat instandhouding van de heide een hogere begrazingsdruk vereist dan verdere uitbouw van de natuurlijke ontwikkeling in de bossen.

Dit maakt het technisch al lastig om voor Edelherten een goed leefgebied te bieden. Immers, die zullen zowel van de heidegebieden als van de bossen gebruik moeten kunnen maken. Gelukkig hebben Edelherten maling aan de lage rasters die schapen en paarden op hun plek houden.

Nader zou bekeken moeten worden in hoeverre de aangrenzende Duitse bossen en Nederlandse graslandreservaatgebieden - in het Roerdal en tussen Roerdal en Meinweg - op termijn betrokken kunnen worden bij een edelherten-leefgebied in het Nationaal Park de Meinweg. Wellicht kunnen ook agrarische gebieden daarbuiten bij het leefgebied van een edelhertengroep in de Meinweg betrokken worden via gedoogovereenkomsten zoals die nu al bestaan voor Dassen, Hamsters en ganzen.

Daarmee kan waarschijnlijk wel een voldoende groot herten-biotop gecreëerd worden. Waarschijnlijk niet voor een populatie van 150 dieren zoals in de LNV-nota Jacht en wildbeheer in 1993 werd geëist, maar wel voor een populatie van ca. 50 dieren. Dat aantal wordt voor de meeste zoogdieren wel als voldoende aangemerkt voor een gezonde populatie, dus waarom niet voor Edelherten? Overigens: in de Oostvaardersplassen neemt men ook genoegen met een populatie van minder dan 150 dieren (in het drogere deel van ca. 2000 ha). Als het daar kan, waarom in Limburg niet?

In en om Nationaal Park de Hamert in de gemeenten Well en Bergen ligt de situatie nog wat moeilijker. Verbindingen met de Dorperheide en met de daarachterliggende Duitse bossen ontbreken nog. Er zijn echter wel plannen voor én waarschijnlijk ook middelen. Dat laatste in de vorm van een verplichting tot bosaanleg voor de firma die zandwinning heeft bedreven in de Dorperheide.

De Hamert ligt wel aanzienlijker gunstiger dan de Meinweg ten opzichte van het Maasdal, waar in het kader van het Zandmaas-project binnen 1 à 2 decennia waarschijnlijk grote natuurontwikkelingsgebieden ingericht zullen worden. Nog belangrijker is wellicht dat ten oosten van Bergen een reeks grote landbouwenclaves in de bossen nu al omgevormd wordt tot open, begraasde natuurgebieden.

Voor beide graasgebieden geldt echter dat ze van de heidegebieden in het vroegere landgoed de Hamert gescheiden worden door drukke wegen.

Hetzelfde geldt overigens voor de toekomstige graasgebieden nabij de Meinweg (in het Roerdal en tussen Roerdal en Meinweg). Er zijn dus nog tal van lastige barrières te overwinnen om voldoende grote leefgebieden te ontwikkelen.

En terecht stelt H. Pluijmakers van Kritisch Faunabeheer in zijn reactie in de Limburger dat - vooral als de leefgebieden niet een voldoende omvang krijgen - de aandrang bij sommige belangengroepen groot zal zijn om er een soort toeristische, onnatuurlijk beheerde wildparken van te maken à la Gangelt. Die druk zal er echter altijd zijn, hoe groot het leefgebied ook gemaakt wordt. Ondernemers uit de toeristenbranche zullen "natuurlijk" proberen van de grote belangstelling voor vrijlevende grote zoogdieren te profiteren. Dat kan echter ook ten voordele van een goed beheer werken. Immers, de toeristische bedrijven hebben er niets aan als de Edelherten door regelmatige jacht schuw worden en zich niet laten zien aan de nieuwsgierige stedelingen.

Dit is overigens niet het soort onderneming waar de Provincie of het rijk natuurontwikkelingsgeld in zullen steken en het is ook geen ontwikkeling waar de beleidsplannen voor de Nationale Parken veel ruimte voor geven. Kortom: Pluijmakers schiet door in zijn zwartgetinte toekomstbeelden!

Hetzelfde geldt voor zijn stelling dat "het Grensmaasgebied van cruciale betekenis zal zijn voor het aaneenschakelen van natuurgebieden". Als hij daarmee bedoelt dat het Grensmaasgebied een rol kan gaan spelen voor een toekomstig leefgebied voor het Edelhert, dan vrees ik dat hij daar te optimistische verwachtingen van heeft. Zowel qua uiteindelijke oppervlakte als qua aaneengeslotenheid zal het Grensmaasnatuurgebied - volgens de huidige toch al ambitieuze plannen - achterblijven bij de natuurkerngebieden rondom de Meinweg en de Hamert.

Aanvechtbaar is ook zijn stelling dat het uitzetten van Edelherten "zeer natuuronvriendelijk" is. Bedoelt hij wellicht dat niet het uitzetten maar de frequente "beheersjacht" die door sommigen nodig geacht wordt natuurvrijdij is?

De hele discussie onderstreept mijns inziens alleen maar dat het door de Provincie voorgestelde onderzoek zinvol en wenselijk is. Onder andere dient nagegaan te worden of gedoogovereenkomsten rondom de Hamert en de Meinweg een mogelijkheid zijn.

Van te voren staat al vast, daarin ben ik het van harte met Kritisch Faunabeheer eens, dat rondom de beoogde leefgebieden de ecologische verbindingzones met andere natuurkerngebieden heel serieus ingevuld zullen moeten worden willen we ooit Edelherten kunnen herintroduceren. Ook daarom is het onderzoek de moeite waard: nu lijden vele verbindingzones, ook die rondom Meinweg en Hamert, een slapend bestaan. Indien kan worden aangetoond dat ze onmisbaar zijn voor een in de toekomst (vrijwel) zonder jacht te beheren edelherten-populatie, dan kunnen we er waarschijnlijk meer geld en instrumenten voor mobiliseren.

Samenvattend: een kritisch-faunistische opstelling is prima, maar laten we niet bij voorbaat zulke sombere toekomstbeelden schetsen dat niemand meer zijn nek durft uit te steken. Doemdenken is minstens even contra-productief als dagdromen!

**Torben Mulder**